
LUNCZER Erika Katalin

A pedagógus minősítési rendszer a jogszabályi változások tükrében (2013-2017)

Célmeghatározás

A magyar minősítési rendszer filozófiája nemzetközi és hazai tapasztalatok alapján került kialakításra. A pedagógus életpályamodell bevezetését hazánkban elsőként Lannert Judit vizsgálta. Tanulmánya (Lannert, 2008) szerint a minőségi oktatás fontos alapfeltétele a tanárképzésbe való bekerüléskor a szelektálás (alkalmassági vizsga), pályára kerülés után a mentorálás, a szakvizsga és egy jól kidolgozott és bevezetett teljesítmény alapú bérrendszer is szolgálhatja a minőség javulását. A minősítési rendszer tudományos alapjaival foglalkozó munkák is megjelentek az évtizedben Falus Iván és Kotschy Beáta szerkesztésében (Falus, 2011; Kotschy, 2011). Ezek a művek elősegítették a magyarországi modell kidolgozását, és annak 2013/2014-es tanévben megvalósuló bevezetését.

Pedagógus minősítési rendszerünk alapjai

A pedagógusok előmeneteli rendszerének minősítési része tartalmi elemekből, eljárásrendből és módszertanból áll. A jogszabályi környezet a tartalmi elemeket és az eljárási rendet garantálja, a módszertant a központilag meghatározott, egységes követelmények és értékelések jelentik.

A minősítővizsga és a minősítési eljárás során minden pedagógusra egységes, nyilvános szabályok vonatkoznak. Részletes szabályait, a sikeres minősítővizsgálathoz és minősítési eljáráshoz szükséges követelményeket *A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet* (továbbiakban: Rendelet) állapítja meg. A minősítő vizsgák/eljárások adott évre vonatkozó szempontrendszerét az oktatásért felelős miniszter által elfogadott útmutatók is tartalmazzák.

Az Oktatási Hivatal (OH) által szervezett minősítő vizsga és a minősítési eljárás során a Gyakornok, Pedagógus I., Pedagógus II., Mesterpedagógus és Kutatótanár fokozatok érhetőek el. Az egyes kategóriák közötti váltás szakmai gyakorlati időhöz (minimum 6 év) és az aktuális minősítési követelményeknek való megfeleléshez kötött. A Pedagógus I. kategóriába lépésnek minősítő vizsga, míg a többi fokozatba való átsorolásnak a minősítési eljárásban való részvétel a kritériuma. Mind a vizsga, mind a minősítési eljárás központi eleme a portfólióvédés és az óralátogatás. (2016. július 30 óta a Mesterpedagógus és a Kutatótanár fokozat elérésének kritériuma pályázat benyújtása és védése, a Rendelet az eljárást magát pedig több helyen bírálati eljárásként említi.) A Pedagógus II. fokozat elérése minden pedagógus számára kötelező (megszerzése feltétele a pályán maradásnak) a Pedagógus I. fokozatba lépést követő 6 – 9 év szakmai gyakorlat után. A felső két fokozat megszerzése opcionális, az arra való jelentkezés rendes eljárás keretében díjköteles.

A pedagógus előmeneteli rendszer 2013. szeptember 1-jei bevezetésekor még úgy tűnt a köznevelési intézményekben foglalkoztatott több, mint 150 000 pedagógusnak, pedagógiai szakértőnek és pedagógiai előadónak (azok kivételével, akik a 2013. szeptember 1-jétől számított tizedik tanév végéig eléri az irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt) az első minősítési eljárásban vagy minősítő vizsgán – a nemzeti köznevelésről szóló törvény (Nkt.) értelmében – 2018. június 30-ig kell részt

vennie. (Azonban a 2016. évi LXXX. törvény 46. § 15. pontja hatályon kívül helyezte 2017. január 1-jétől az Nkt. 97. § 19. bekezdését, így a minősítési kötelezettség határidejét a pedagógusok módosított kinevezése tartalmazza.)

A minősítési rendszer bevezetési ideje 5 év. Az átmeneti időszak során (2013-2018 között) a minősítési folyamat átmeneti szabályok alapján zajlik le. 2015 őszéig kifutottak az előmeneteli rendszer bevezetését támogató kiemelt projektek (TÁMOP 3.1.5., TÁMOP 3.1.8., TÁMOP 3.1.15.), melyek keretein belül több pilotot bonyolítottak le. A pedagógusminősítés feltételeit az elméleti alapok (tartalmi elemek), az eljárásrend, a módszer – és eszközrendszer jelentik, melynek működését a jogszabályi keretek garantálják. Bármelyik feltétel változtatása a minősítési folyamat kisebb vagy nagyobb mértékű átalakulását eredményezi.

A minősítési rendszer indításakor, 2013. szeptember 1-jével a tanárok besorolása átmeneti szabályok szerint valósult meg: a két év szakmai gyakorlatnál kevesebbel rendelkezők gyakornokként kerültek foglalkoztatásra, mindenki mást Pedagógus I. fokozatba kellett besorolni. Lehetőséget biztosított a jogszabály arra, hogy a Pedagógus I. fokozatban kötelezően eltöltendő 6 év szakmai gyakorlati idő lejárta előtt magasabb fokozatot lehessen elérni. A Rendelet 36.§ (2) bekezdése a legalább nyolc év szakmai gyakorlattal rendelkezők számára megengedte, hogy 2019 helyett már 2014 és 2018. június 30. között kezdeményezhetik minősítési eljárásukat.

Az ehhez kapcsolódó rendkívüli feltételeket minden év februárjának utolsó napjáig teszik közzé, első alkalommal 2014. február 28-án jelent meg a közlemény. A pedagógusok magasabb fokozatba lépésének útjai a minősítési rendszer elindulásával vették kezdetüket.

Felkészülés a pedagógusok minősítésére – a támogató rendszer elemei

2013. augusztus 30-án került kihirdetésre a pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló Rendelet. Ez volt az első a minősítési rendszert támogató elemek közt. A pedagógusok többsége nehezen igazodik el a jogi normák között, ráadásul a jogszabály csak tartalmi követelményeket és eljárásrendet fogalmazott meg. A tanárok munkájára pedig inkább a gyakorlatiasság jellemző, így érdeklődve várták a további eligazításokat.

A minősítési rendszer bevezetésekor a következő tájékoztatások jelentek meg:

- A portfólió részletes követelményeit, a tartalmi elemekhez elvárt dokumentumok listáját az OH dolgozta ki és tette közzé 2013. december 12-én „Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez” címmel. Ez volt az első szakmai felkészülést támogató dokumentum, mely gyakorlatias formában támpontokat fogalmazott meg a tanárok számára a pedagógusminősítés kapcsán.
- Ezt követően még az alábbi szakmai felkészülést támogató útmutatók kerültek közzétételre a www.oktatas.hu portálon:
 - Kiegészítő útmutató – 2014.03.19.-én,
 - Az Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez második, javított változata 2014. 08.25.-én,
 - A második, javított verzió kivonata (Rövidített útmutató) 2014.09.04.-én.
- Ezen túl olyan tájékoztató anyagok nyújtottak még segítséget a megmérettetés előtt álló pedagógusok számára, mint a TÁMOP 3.1.5. hírlevél, tematikus hírlevelek a pedagógus-életpályamodell kialakításáról. A www.oktatas.hu portálon publikált szakmai anyagok, videók is

megkönnyítették a jelentkezők tevékenységét. Hatékony támaszt jelentett az ügyfélszolgálat (minosites@oh.gov.hu), melyhez bátran fordulhattak kérdéseikkel a pedagógusok. Sajnálatos módon ez a segítségnyújtási forma a TÁMOP-os zárást követően, 2015 decembere óta már nem áll az ország tanerőinek rendelkezésére.

- 2014-ben országos rendezvénysorozat indult útjára a minősítési rendszerről, melynek célja az érintettek tájékoztatása az e-portfólióról. Az Oktatási Hivatal szakmai rendezvényei (értekezletek, konferenciák) az intézményvezetőket éppúgy patronálták, mint a minősítésre váró pedagógusokat. A szakértői képzésben részt vett kollégák is segédkezet nyújtottak folyamatosan társaiknak.

A 2014-es próbaminősítő vizsgák és próbaminősítési eljárások

A TÁMOP – 3.1.5./12. Pedagógusképzés támogatása kiemelt projekt keretében 2014-ben próbaminősítő vizsgák és eljárások zajlottak, az abban eredményesen részt vett pedagógusok OH által kiadott tanúsítványt vehettek át és 2015. január elsejétől Pedagógus I-ből magasabb fokozatba léphettek.

2013. november 16-án indult el a „Gyakornoki évek szakmai program” 400 gyakornokkal. A gyakornoki pilotban résztvevők 2014. április 03. - június 03. között tölthették fel gyakornoki e-portfóliójukat, a lehetőséggel 368-an éltek. 2014. május – augusztus között 362 fő tett sikeres próba minősítővizsgát (363-ból), akik a második gyakornoki év leteltét követően, leghamarabb 2015. 01. 01-jén Pedagógus I. fokozatba léphettek.¹

Egyszerűsített minősítési eljárás keretében a legalább 14 év szakmai tapasztalattal és pedagógus szakvizsgával rendelkezők számára lehetőséget biztosítottak, hogy Pedagógus II. fokozatba kerüljenek, ha 2014. április 30-ig kérelmezték azt és feltöltötték e-portfóliójukat az informatikai rendszerbe. Amennyiben a portfólió minden jogszabályban előírt elemet tartalmazott, úgy a pedagógust – a minősítési eljárás mellőzésével – 2015. január 1-jétől ideiglenesen Pedagógus II. fokozatba kellett besorolni. Ebben a fokozatban az akkori szabályozás értelmében csak akkor maradhattak, ha 2018. december 31-ig „rendes” minősítési eljárásban vesznek részt. Amennyiben a minősítési eljárás során nem feleltek volna meg, 2019. január 1-jétől vissza kellett volna sorolni őket Pedagógus I.-be, ám a Rendelet 2016 júliusi változtatása következtében véglegessé vált a Pedagógus II-es besorolásuk.

A 2014-ben indult egyedi eljárásban ideiglenesen az is Pedagógus II. fokozatba került, aki az egyszerűsített változat feltöltése mellett döntött, ám ők nem kaptak szakmai visszajelzést portfóliójukról. Csak ebben a különleges eljárásban választhattak a pedagógusok, hogy az e-portfólió egyszerűsített vagy teljes változatát töltik fel. Akik a teljes változat feltöltését választották, személyre szabott szakértői visszajelzést kaptak az OH szakembereitől.

A jogszabályi környezet tanulmányozása során észleltem, hogy egyik jogszabályban sem volt felhatalmazás vagy átmeneti rendelkezés arra nézve, hogy egyszerűsített változatban is feltölthető lett volna a portfólió. (Az egyszerűsített változat a Kormányrendeletben és az Útmutatóban rögzített dokumentumokhoz képest kevesebb alapidokumentumot kíván. Mindez 2014. február 6-án, a

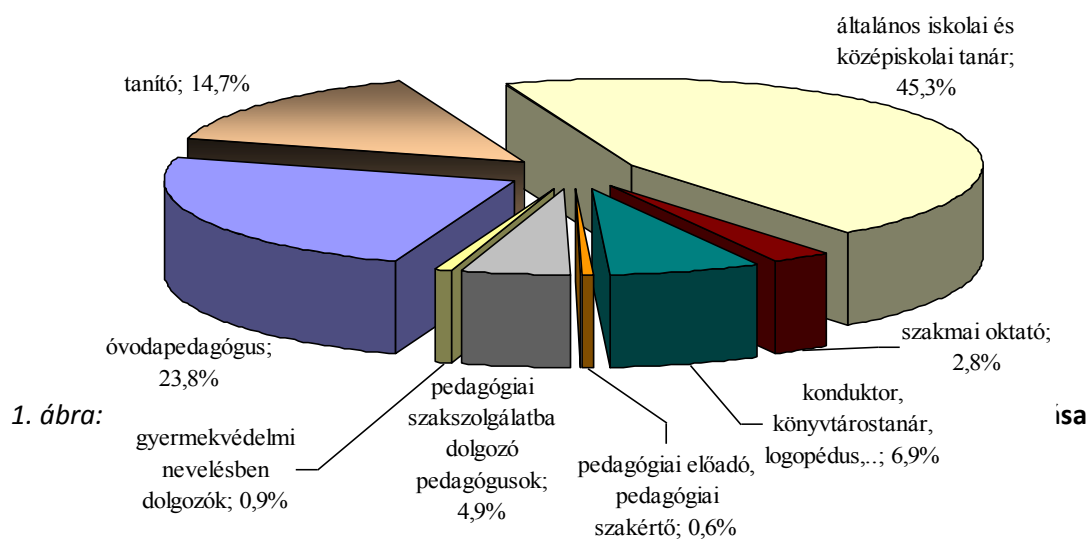
¹ www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tanevnyito_konferencia2014/Posfai_Peter.pdf [2016.05.20.]

A pedagógusminősítés rendszerének bevezetése, mérföldkövei – Szakmai tanévnyitó Pósfai Péter 2014.08.26.

portfóliós felület megnyitásokor felkínált választási lehetőségéből volt látható. Az Útmutató kiadásának időpontjában még nem létezett az egyszerűsített portfólió fogalma.)

Az egyszerűsített minősítési eljárásban részvételre jogosultak száma 28 597 fő, az e-portfóliót határidőig feltöltők száma 22 697 fő volt, közülük teljes változatot csak 6 601 fő töltött fel, a többiek egyszerűsített változatot választottak. Hiánypótlásra 1 666 fő vált jogosulttá, közülük 533 fő élt a lehetőséggel.²

Az Oktatási Hivatal egyszeri hiánypótlási lehetőséget biztosított 2014. május 30 és június 5 között azoknak a pedagógusoknak, akik a 2014. április 30-i határidőig feltöltötték e-portfóliójukat, az azonban nem tett eleget a véglegesítés feltételeinek (az egyszerűsített, illetve a teljes változat egyikében sem 100%-os a feltöltés).

A jogszabályalkotók *szakértői képzések során* közvetlen belépési lehetőséget is kínáltak a Mesterpedagógus fokozatba a minősítési rendszer elindításakor. A minimum 15 év szakmai gyakorlattal és szakvizsgával rendelkezők körében pályázati felhívást tettek közzé a Kormányrendelet vegyes és átmeneti rendelkezései közt. Különös feltételek is kijelölésre kerültek pl. Országos szakértői, vagy érettségi elnöki, vagy szaktanácsadói névjegyzéken való szereplés, szakértői vagy szaktanácsadói képzésen való részvétel vállalása, s ilyen feladatok ellátásában való közreműködés. Több turnusban 5 188 fő pedagógiai-szakmai ellenőrzési és pedagógusminősítési szakértőt képeztek, akik 2-30 órás akkreditált képzésen próbaminősítési eljárás után Mesterpedagógusi besorolást kaptak. Őket évente legfeljebb 25 alkalommal szakértői, valamint egyéb feladatokkal bízhatják meg. A szakértői képzéshez teljes változatú, véglegesített e-portfólióval kellett rendelkezni.

A 2015-ös próbaminősítési eljárások

A Hivatal 2014 nyarán megkezdte a Mesterpedagógus és Kutatótanár fokozatokhoz kapcsolódó minősítési eszközök és eljárások kidolgozását. Azok jelentkezhetnek a programra, akik legalább 14 év pedagógiai szakmai gyakorlattal rendelkeztek, munkájukat jellemezte az innováció, továbbá a mesterpedagógusoktól, kutatótanároktól elvárható tevékenységek: program-, tananyag-, taneszköz-

² A számadatok forrása: www.kozszo.hu/images/zeg/Toth_Maria_Fejlodunk_es_fejlesztunk_1121.pdf [2016.05.30.]

³ A számadatok forrása: http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tanevnyito_konferencia2014/Posfai_Peter.pdf [2016.05.20.]

fejlesztés, intézményi vagy más keretek között zajló kutatási, fejlesztési programokban való részvétel, szervezett tudásmegosztás.

Az Oktatási Hivatal által gondozott TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001 azonosítószámú kiemelt uniós projekt keretében 2014-2015 évben „A pedagógus minősítési rendszer kiegészítése, kipróbálása és korrigálása” című pilotprogramra került sor, melynek keretein belül történt a pedagógus-előmeneteli rendszer Mesterpedagógus és Kutatótanár fokozataihoz kapcsolódó minősítési eszközök és eljárások kidolgozása, azaz a pedagógus minősítési rendszer ez irányú továbbfejlesztése. (E munka eredményeként 2016.08.17.-én tették közzé a Mesterpedagógusi és Kutatótanári fokozatok minősítési eljárásának útmutatóit, melynek megjelenését már sokan várták.)

A Mesterpedagógusi / Kutatótanári pilotban 1173 fő vett részt: 1047 mesterpedagógus-jelölt és 126 kutatótanár-jelölt. Közülük 171 fő mesterpedagógus- és kutatótanár-minősítési szakértőt képeztek ki, 96 fő pedig Pedagógus II. fokozatba léphetett 2016. január 1-jén.⁴ Míg 2014-ben próbaminősítések és szakértői, valamint szaktanácsadói képzések zajlottak, addig 2015-ben próbaminősítések mellett már a tervek szerinti „rendes” minősítések is sorra kerültek.

A 2015. évi „rendes” minősítő vizsgák és minősítési eljárások

A 2015. évi minősítésekre kötelezettekén kívül önkéntesen jelentkezettek azok a pedagógusok is, akik a minősítésre jelentkezés határidejéig legalább 30 év szakmai gyakorlatot vagy legalább 8 év szakmai gyakorlatot és szakvizsgát szereztek. Ezek a minősítések már a Rendeletben szabályozottak szerint történtek (a későbbiekben leírt változások figyelembe vételével).

A 2015. évi minősítési tervbe 18 095 fő került be. Közülük 2 930 Gyakornok, 12 468 fő Pedagógus I. fokozatba sorolt volt. 2 697 ideiglenesen Pedagógus II. fokozatba lépett pedagógus vállalta a 2015-ös évben a mielőbbi megmérettetést annak érdekében, hogy besorolását ne veszítse el.⁵

Az Oktatási Hivatal adatai szerint „... 2015. évben 10 235 pedagógus minősítése történt meg, a megcélzott fokozatonként: Pedagógus I. 1 193 fő, Pedagógus II. 8 472 fő, Mesterpedagógus 550 fő, valamint Kutatótanár 20 fő.”⁶

A 2016-os minősítési évre vonatkozó (2015. február utolsó napján megjelentetett) keretszám 30 000 fő volt, ennek ellenére a minősítési tervben csak 17 437 pedagógus szerepelt.⁷ A 2017-es évre szóló pedagógusminősítési keretszámot 35 000 főben állapították meg, végül a minősítési folyamat résztvevőiként csak 22 828 fő jelent meg a Hivatal forrásában.⁸

A folytatás: kötelező minősítés

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény az átmeneti és vegyes rendelkezések közt a következő utasítást foglalta magába 2016-ig: „97. § (19) A pedagógus-munkakörben, valamint pedagógiai szakértő, pedagógiai előadó munkakörben foglalkoztatottak első minősítésére vagy minősítő vizsgájára 2013. szeptember 1. és 2018. június 30. között kerül sor.” Azonban az idézett

⁴ www.koszoe.hu/images/zeg/Toth_Maria_Fejlodunk_es_fejlesztunk_1121.pdf [2016.05.30.]

⁵ http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tanevnyito_konferencia2014/Toth_Maria.pdf [2016.05.30.]

⁶ http://www.oktatas.hu/kozneveles/pedagogusminosites/2015_evi_minositesek [2016.05.30.]

⁷ http://www.oktatas.hu/kozneveles/pedagogusminosites/2016_evi_minositesek [2016.08.30.]

⁸ http://www.oktatas.hu/kozneveles/pedagogusminosites/2017_evi_minositesek [2016.08.30.]

bekezdést a 2016. évi LXXX. törvény 46. § 15. pontja hatályon kívül helyezte, a kötelező minősítés 2018-as határidejét ezzel eltörölte.

A 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet tartalmazza a Pedagógus II. fokozat elérésének időbeli behatárolását, a jelenlegi szabályozás szerint: „3. § (1) Ha a Pedagógus I. fokozatba besorolt pedagógus besorolását követően legalább hat év szakmai gyakorlatot szerzett, saját kezdeményezésére minősítési eljárásban vehet részt. Ha a pedagógus a Pedagógus I. fokozatba történő besorolástól számítva kilenc év szakmai gyakorlatot szerzett, a minősítési eljárást le kell folytatni. A minősítési eljárásban való kötelező részvételt – az e rendeletben meghatározottak szerint – a munkáltató írja elő a Pedagógus I. fokozatba lépést követően a kinevezés, munkaszerződés módosításában.”

A két jogi normát összevetve már érthetővé válik, miért nevezik a 2013 és 2018 közötti időszakot a pedagógusminősítési rendszer szempontjából „átmeneti időszaknak”. A Rendeletben megjelölt 6-9 év Pedagógus I. fokozatban eltöltött idő felmenő rendszerben értendő, míg az átmeneti periódusban (2013.09.01. – 2018.06.30.) minden pedagógusnak át kellett volna esnie egy minősítési folyamaton.

A jogszabályi környezet változásai, vizsgálati módszere

A pedagógus minősítési rendszer kiindulópontját a 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet kiadása jelentette hazánkban. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy a köznevelési rendszert szabályozó jogi normák struktúrája összetett.

A minősítés jogi hátterét jelentő hatályos joganyagok a következők:

- ✓ **2011. évi CXCV. törvény** a nemzeti köznevelésről szóló törvény
- ✓ **326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet** a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- ✓ **15/2015. (III. 13.) EMMI rendelet** a köznevelési szakértői tevékenység, valamint az érettségi vizsgaelnöki megbízás feltételeiről
- ✓ **8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet** a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről
- ✓ **110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet** a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- ✓ **363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet** az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló **20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet** szabályozza a tanfelügyelet (pedagógiai-szakmai ellenőrzés) megszervezését és lefolytatását, de a pedagógusminősítések során az értékelésnek már nem eleme.

Vizsgálódásaim során a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által elindított, bárki számára térítésmentesen hozzáférhető Nemzeti Jogszabálytárt (<http://njt.hu> weboldalt) vettem igénybe. A könnyen kezelhető honlapon az adott naptári napon hatályban lévő egységes szerkezetű jogszabályok mellett akár még nem hatályos, de már kihirdetett jogszabályokra is rákereshetünk. A jogi normáknak a különböző időállapotok szerinti szövegéhez is hozzáférhetünk; öt évre visszamenőleg lehet a jogszabályok korábban hatályos változatait lekérdezni. A hivatkozott honlapról gyűjtöttem információkat a minősítési rendszert befolyásoló jogi környezet változásairól. Kiemelt

figyelmet a köznevelési törvényre és a 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendeletre fordítottam, mivel a pedagógusok minősítési rendszerének folyamatos transzformációja bennük mutatkozott meg elsősorban. A jogszabályi változásokat minősítési időszakonként, táblázatos formában rendszerbe foglaltam az elemzés előkészítése során. A továbbiakban vizsgálódásaim tapasztalatait ismertetem.

A pedagógusok előmeneteli rendszerének formálódása az Nkt. változásainak tükrében

A köznevelési törvényt 2012. szeptember 1-jei hatályba lépése óta a Kormány 2017 júliusáig 43 alkalommal módosította. A korrekciók hét esetben érintették a pedagógusok előmeneteli rendszerét. A nemzeti köznevelésről szóló törvény (Nkt.) pedagógusok előmeneteli rendszerére vonatkozó paragrafusai (64-65.§) a 95.§(5) bekezdése alapján 2013. szeptember elsején léptek hatályba. Ezt megelőzően még történtek módosítások a felhatalmazó, valamint az átmeneti és vegyes rendelkezésekben (94.§, illetve 97.§).

A jogalkotó a hatályba lépés előtt (a 2013. évi CXXXVII. törvény 8. § (1) bekezdésével) megváltoztatta a minősítendőök körét: a nevelési-oktatási intézményben pedagógus-munkakörben foglalkoztatottakat elsőként a pedagógiai szakértő, pedagógiai előadó munkakörben alkalmazottakkal bővítette ki. Továbbá egységesen megállapította körükben a minősítési kötelezettség alól mentesítettekre vonatkozó időkorlátot – azokat érinti a mentesítés, akik 2023. augusztus 31-ig a rájuk vonatkozó öregségi nyugdíjkorhatárt elérik.

2016. január 1-jétől a 2015. évi CCXXIII. törvény 80. §-a e rendszer hatálya alá vonta a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerinti bölcsődében pedagógus-munkakörben foglalkoztatott, illetve a gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményben örökbefogadási tanácsadó munkakörben foglalkoztatott személyeket is.

A nemzeti köznevelési törvény pedagógusok előmeneteli rendszerére vonatkozó 64. §-a az életpálya során elérhető fokozatokat, az egyes fizetési fokozatokba lépés feltételeit sorolja fel; valamint a minősítés eredménytelenségének következményét (a közalkalmazotti jogviszony/munkaviszony megszűnését) írja le. A minősítési eljárás és a minősítő vizsga eredményét nem kérdőjelezhetik meg a jelöltek, ám annak folyamán a 64.§ (9) bekezdésének jogcímén a hibás vagy valótlan ténymegállapításnak, személyiségi jogot sértő megállapításnak a megsemmisítését egy hónapon belül a bíróságtól kérhetik.

A 2013. szeptember elsején hatályba lépő 64. paragrafusban két alkalommal történt változtatás a törvényalkotók által. 2014. év elejétől a „minősítő vizsga és a minősítési eljárás során a kapcsolattartás elektronikus úton” került bevezetésre a kormányhivatal és az érintettek között. Egy év elteltével már módosult ez, a minősítési rendszerben a kormányhivatal feladat- és hatáskörét az Oktatási Hivatal vette át.

A 326/2013. Korm. rendelet pedagógus minősítési rendszert érintő módosításai

A Rendelet 2013 szeptemberének első napján lépett hatályba. 2017 júliusáig a jogalkotó 18-szor változtatott a rendelet normatani jellegében. (Az utolsó módosítás 2017. március 21-től hatályos.)

E módosítások normatani jelleg alapján három csoportba sorolhatók:

- a jogtechnikai jellegű változások, melyek a normaszöveg pontosítását szolgálták,
- deregulatív jellegűek, ami a normaszöveg csökkentését eredményezték, és
- tételes normaszöveg-változtatások is akadtak a hivatkozott rendeletben.

Jogtechnikai és deregulatív jellegű változtatások minden módosítás alkalmával előfordultak, a legnagyobb lényegi normaszöveg-változtatásra – melyek a Rendelet címeiben, tartalmában történtek – 2015 szeptemberében került sor. A továbbiakban igyekszem átfogó – de nem mindenre kiterjedő – képet adni az egyes minősítési időszakokban.

Az eddig végbement 18 jogszabályi korrigálás a próbaminősítési időszakon kívül három minősítési folyamatot is érint vagy érintett. Mivel a változások hatályba lépése nagyrészt a kihirdetést követő napot jelentette, így előfordult, hogy a pedagógusok munkáját segíteni szándékozó útmutatók közzétételét újabb és újabb jogszabályi módosítások követték.

Módosítások a próbaminősítések időszakában

A próbaminősítések első időszaka 2014. április 30-ával zárult le, eddig az időpontig kellett a jelentkezőknek feltölteni e-portfóliójukat az OH által működtetett, 2014. február 6-án megnyílt felületre. Ebben az időszakban, a 326-os rendeletben jórészt pontosításokra került sor.

A Rendelet módosítása által érintett szabályozási tárgykörök:

- ✓ az eljárásrendet érintő szabályozás módosulása:
 - eltörölték az e-portfólió jelentkezéssel egyidejűleg történő feltöltési kötelezettségét a Pedagógus II. fokozatba jelentkezők esetén,
 - minősítési eljárás esetén kötelezően előírták, hogy a minősítő bizottság egyik tagjának legalább olyan végzettséggel kell rendelkeznie, hogy az Nkt. 3. melléklete szerint taníthassa a minősítésre jelentkezett, szakképző iskolában foglalkoztatott pedagógus megjelölt tantárgyát,
 - kijelölték a határidőket a minősítési folyamat során (ezek 2016. július végéig változatlanok maradtak),
 - a minősítési eljárásra jelentkezés és annak rögzítése az intézményvezető bevonásával történt ezután, nem a kormányhivataloknál,
 - egyértelműen kihirdették, hogy a Pedagógus I. minősítő vizsga és a Pedagógus II-re irányuló eljárás díját az állam viseli,
 - a Mesterpedagógus fokozat elérésére irányuló pályázati feltételek közül besorolási feltétellé tették az Országos szakértői vagy szaktanácsadói névjegyzékbe való felvételt,
 - 2014-ben a minősítő vizsga és a minősítési eljárás szervezésével összefüggő, kormányhivatalok számára előírt feladatokat az OH látta el kiemelt projektek (TÁMOP – 3.1.5/12 és TÁMOP – 3.1.5/15.) keretében.
 - Ha a minősítővizsga kijelölt időpontja a következő tanévre esik, a pedagógus az azt megelőző tanítási év végéig módosíthatja e- portfólióját, amikor a minősítésre sor kerül.
 - Az értékelést követő tizenöt napon belül értékelőlapot tölthet ki a minősítőbizottság elnökéről és tagjairól az OH által működtetett informatikai támogató rendszerben.
- ✓ A módszer-és eszközrendszer szabályozásának változása:
 - a portfólióvédés során mentesültek a Mesterpedagógus-, és a kutatótanár-jelöltek a saját önértékelés bemutatása alól.

A 2015. évi minősítési időszak jogszabályi környezetében történt változások

A 2015. évi minősítés időszaka 2014. február utolsó napján, a miniszteri közlemény megjelentetésével vette kezdetét, s végét 2015. december 31. jelentette volna. A pedagógus portfólió feltöltésének határidejéig (2014. nov. 30.) négy alkalommal változott a hivatkozott Rendelet, melyből az Útmutató második, javított változatának⁹ közzététele utánra, illetve a rövidített útmutató¹⁰ kiadását követően két rendeletmódosítás is esett.

Az Útmutató második, javított változatának közzétételéig bekövetkezett változtatások a próbaminősítésekénél már említésre kerültek, azok a 99/2014. (III.25.) Korm. rendelet kibocsátásának következményeként történtek. Jogtechnikai jellegű, egy hónappal később hatályba lépő rendelkezések is születtek, melyek a díjköteles és a megismételt minősítő vizsgák és minősítési eljárások díjfizetési kötelezettséget szabályozták.

Az Útmutató második, javított változatának megjelentetése (2014. augusztus 25.) után végbemenő jogszabályi változásokat a 221/2014. (IX.4) és a 268/2014. (XI.3.) Korm. rendeletek kihirdetése okozták.

A legjelentősebb minősítési rendszerhez kapcsolódó változások a 2015. évi minősítések e-portfóliójának feltöltési időpontjáig (2014. november 30-ig):

- A tanár munkakörben alkalmazott pedagógus a minősítés során már olyan tantárgyat is választhatott, melyet a jelentkezéskor legalább heti két órában tanított.
- Az óvodapszichológus, iskolapszichológus közvetlen pszichológiai foglalkozását a jogalkotó kiemelte a munkakör részét képező foglalkozások köréből.
- Ha a pedagógus által választott tantárgy a jelentkezést követően vagy az e-portfólió feltöltése után megváltozik, akkor a kormányhivatalt köteles értesíteni és jogosult a portfóliója módosítására megadott határidőkön belül.
- A köznevelési intézmények vezetői és magasabb vezetői megbízással rendelkező pedagógusai akkor is besorolhatók voltak a Mesterpedagógus fokozatba, ha szakértői, szaktanácsadói feladatot nem láttak el.
- A próbaminősítések során Mesterpedagógus fokozatba soroltak feladatköre bővült, pl. továbbképzéseken előadói feladatok ellátásával, amennyiben 25 alkalomnál kevesebbszer láttak el szaktanácsadói/szakértői feladatokat. Besorolásuk visszavonhatóvá vált, ha nekik felrőható okból feladataik ellátására nem kerül sor.
- A Pedagógus II. vagy Mesterpedagógus kategóriába sorolt tanároknak lehetőséget adott a jogszabály a Kutatótanár fokozatba történő közvetlen belépéshez, mentesültek így a két minősítési eljárásban való sikeres részvétel, valamint a hat év szakmai gyakorlat kritériumok alól.
- A minősítő bizottság tagja és elnöke legalább az értékelt pedagógussal azonos fokozatba besorolt személy lehetett.
- A minősítő bizottság tagjainak egyike sem lehetett az értékelendő pedagógus közvetlen hozzátartozója.
- A feltöltésre kerülő nevelő-oktató munka dokumentumait két csoportra osztották: alap- és szabadon választható dokumentumokra.

⁹ http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerhez_v3.pdf [2016.02.10.]

¹⁰ http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_kivonat_20150226.pdf [2016.02.10.]

- Megjelent az intézményvezető által nem vagy hibásan rögzített minősítési eljárásra jelentkezés jogorvoslata: a 2015. évi minősítési tervbe való felvételt lehetett kérni. (Az Oktatás Hivatal részére benyújtott kérelemmel történhetett ez meg 2014. november 5-ig, vagyis a jogalkotók mindössze két napot biztosítottak erre.)

A 2015. évi minősítéseket befolyásoló további jogi normák

Az elektronikus portfólió feltöltési határideje után – még 2014-ben – módosult a 326-os rendelet a 365/2014. (XII.30.) Korm. rendelet kihirdetésének következtében. Így 2015. január 1-jétől a minősítő bizottság elnökét és tagjait az Oktatási Hivatal delegálja a kormányhivatalok helyett, egyebekben is átvette minősítések során a kormányhivatalok feladat-, és hatáskörét az OH. A másik lényeges változás szerint az intézményvezető 2015. január 1-je óta nem tagadhatja meg a pedagógusok minősítésre történő jelentkezésének rögzítését, melyet az OH ellenőriz azóta is.

2015-ben a három különböző időpontban történő változtatás (89/2015. (IV.9.), Korm. rendelet hatására) csak kismértékben módosított az eredeti Rendelet felépítésén, ám a tartalmán annál inkább.

- A pedagógusok előmeneteli és illetményrendszerére vonatkozó jogi normák hatályát kiterjesztették a gyermekvédelmi szakellátást, valamint a javítóintézeti nevelést nyújtó intézményekben dolgozó pedagógusokra is.
- A minősítő vizsga értékelésének részét képezte az intézményi önértékelés és a tanfelügyelet pedagógusra vonatkozó megállapításainak megismerése, eredményének beszámítása az értékelés során (kivétel a Gyvt. Hatálya alá tartozó intézmények esetén). Ám a 89/2015. (IV.9.) Korm. rendelet a 326-os 1. mellékletét bővítette az 1/A. melléklettel, amely a Pedagógus I., illetve II. fokozatba történő besorolás értékelése során 2015. évben figyelmen kívül hagyta a tanfelügyelet és az önértékelés eredményét. A pedagógus teljesítményének összegző értékelése során két részterületet jelölt meg, melyek aránya a minősítés alkalmával:
 1. az e-portfólió és a védés értékelése: 60%
 2. az óra/foglalkozáslátogatás értékelése: 40%
- A minősítő bizottság a feltöltött portfólió alapján kérdéseket fogalmaz meg a hiányzó indikátorok kapcsán, melyet a védés előtt legalább 7 nappal megküld a jelöltnek.
- A minősítő bizottságban az intézményvezető vagy az általa megbízott pedagógus-szakvizsgálóval rendelkező és vezetői/magasabb vezetői megbízással rendelkező alkalmazott vehet részt az intézmény képviselőjeként.
- 2015. április 17 óta a miniszteri jóváhagyást követően a pedagógusminősítési eszközöket az OH közléstervezési honlapján.
- Az intézményvezető által rögzített jelentkezésről a pedagógus az OH-tól elektronikus úton visszajelzést kap május 10-ig. Amennyiben az intézményvezető nem vagy hibásan rögzítette a jelentkezését, úgy az OH részére benyújtott írásbeli kérelmével május 31-ig a minősítési tervbe való felvételét kérheti.
- Az OH a minősítő vizsga, a minősítési eljárás sikertelenségét állapítja meg, ha a pedagógus nem tölti fel határidőre portfólióját az informatikai felületre, vagy neki felróható okból meghiúsul a minősítő vizsga, a minősítő eljárás. Ha hiányosan kerülnek feltöltésre a jogszabályban megjelölt dokumentumok, hiánypótlásra van lehetőség a portfólióvédés előtt megjelölt határidőig.
- A szakmai gyakorlat összeszámításakor egy évnek 365 nap felel meg és azonos időtartam alatt csak egy jogviszony számítható be.
- Megengedő rendelkezések is születtek:

- Azok, akik a 2015. évi minősítésre jelentkeztek, de nem töltötték fel e-portfóliójukat 2014. november 30-ig, eleget tehetek a kötelezettségüknek 2015. május 9-ig.
- 2015. december 31-ig a Pedagógus I. vagy II. fokozatba soroltak is részt vehettek a tanfelügyeletben és a minősítések folyamán, feltéve hogy a jogi normában felsorolt feltételeknek megfeleltek.
- Az a pedagógus, aki 2015. április 30-ig legalább 14 év szakmai gyakorlatot szerzett és
 - pedagógus-szakvizsgával rendelkezett a Mesterpedagógus;
 - a tudományos fokozattal rendelkező és rendszeres publikációs tevékenységet folytató pedig a Kutatótanár besoroláshoz szükséges minősítési eljárást kezdeményezhette.
- 2015-ben már a Mesterpedagógus fokozatba sorolt vezető/magasabb vezető is köteles volt részt venni a szakértői, szaktanácsadói feladatok végzésében.

A Rendelet módosításának hatásai a 2016. évi minősítésekre

A 2015. szeptember 8-án kihirdetésre kerülő 249/2015. (IX. 8.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló Rendeletet formailag teljesen átalakította. Módosultak a címek és tartalmak, szinte rá sem lehetett ismerni a korábban hatályos jogszabályra. Egyes bekezdések megfogalmazása egyszerűsödött, pontosabb lett. Ezen túl a legfontosabb jogi norma-módosítások a következők voltak:

- A szeptemberi szabályozás hatályon kívül helyezte a 2015. évben alkalmazandó Pedagógus I., II. értékelését előíró 1/A. mellékletet, és e körben a 60-40%-os minősítési értékelés alkalmazását tette kötelezővé.
- Az általános rendelkezések közt megjelent az „Értelmező rendelkezések” fejezet, ami négy fogalmat határozott meg (foglalkoztatási jogviszony, munkaviszony jellegű jogviszony, annak szüneteltetése és a portfólió) határozott meg. Az első három definíció a szakmai gyakorlat számítását segítette elő.
- A gyakornoki időre vonatkozó előírások is változtak, pl. lehetségessé vált annak meghosszabbítása maximum 6 hónappal; illetve ha 2 és 6 év közötti gyakorlata van, akkor a jogviszony létesítésekor gyakornok lesz 6 hónapra.
- Amennyiben a minősítő vizsga időpontja június, akkor a jogalkotó elrendeli a májusi vizsgát.
- A kinevezési okmányban a Gyakornok esetén a gyakornoki időt, Pedagógus I. fokozatba soroltaknál a kötelező minősítés időpontját kell rögzíteni.
- A minősítő eljárásrészeként megjelent a Mesterpedagógusi és a Kutatótanári pályázat, melyet ötévente meg kell újítani az alacsonyabb fokozatba való visszasorolás elkerüléséhez (a szakértői, szaktanácsadói feladatokat ellátók kivételével). Átmeneti szabályok is érvénybe léptek velük kapcsolatosan: akik 2015-ben Mesterpedagógusnak vagy Kutatótanárnak jelentkeztek, azoknak 2016. augusztus 15-ig kellett elkészíteni a portfóliót és a pályázatot. (Ugyanis 2015-ben pilotok irányultak az értékelések kidolgozására.)
- A minősítő bizottság tagjaival összefüggésben is adódtak módosítások.
 - Egyházi intézmények esetén elnök csak az egyház által jóváhagyott jegyzéken szereplő szakértő lehetett ettől kezdve.
 - Intézményi delegált esetében pedig csak a vezetői megbízás vált kötelezővé, a szakvizsga már nem volt feltétel.
 - Olyan személy sem lehetett már bizottsági tag, akitől elfogulatlanság nem várható (pl. szakképzési centrum esetén a főigazgató.)

- Szervezési kérdések kapcsán is felmerültek változtatások. Ha valamilyen előre nem látható okból kifolyólag nem tudják a minősítés évében megszervezni a vizsgát/eljárást, akkor a következő év március 31-ig kell lebonyolítani azt. Ekkor a magasabb fokozatba sorolás visszamenőleges hatállyal történik meg.
- Új elemként jelent meg a sikertelen minősítési eljárásakor a 15 napos jogvesztő határidőn belüli elektronikus panasztétel lehetősége az OH-nál. Ennek elbírálására, eredményére vonatkozó normák felsorolása bővítette az addig hatályos jogszabályt. Egyben megjelent újdonságként a tanúsítvány visszavonásának lehetősége is.
- 2015 szeptemberétől a pedagógus szakképzettséggel rendelkező nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők körében is elindult az előmeneteli rendszer, melynek bevezetéséről is szólt a módosító rendelet.
- A szakértő, szaktanácsadó Mesterpedagógus feladatainak köre kibővült, s a vezetői megbízással rendelkezőknek ismét el kellett látnia ilyen jellegű feladatokat is az intézményvezetésen felül.

A 345/2015. (XI. 19.), és a 418/2015. (XII.23.) Korm. rendeletek megjelenése után a Rendelet már csak kisebb átalakításokon ment át, például:

- a szakértői feladatokat ellátó pedagógus költségtérítése kérdésében,
- a Gytv.¹¹ hatálya alá tartozó intézményben pedagógus-munkakörben, továbbá az egységes óvoda-bölcsődében felsőfokú végzettséggel kisgyermeknevelő munkakörben foglalkoztatottak rendkívüli minősítési feltételeit is előírta.

A 2017. évi minősítésekre ható jogi normaváltozások

Az Útmutató negyedik, javított változatának közzétételéig (2016. október 10.) bekövetkezett változtatások a Magyar Közlöny 2016/113. számában megjelent 235/2016. (VII. 29.) Korm. rendelet kibocsátásának következményeként adódtak. A módosított Rendelet 39/M. §-ában már egyértelműen rögzítették a jogalkotók, hogy a megállapított rendelkezéseket a folyamatban lévő minősítő vizsgák, minősítési és bírálati eljárások esetében is alkalmazni kell. Ugyanakkor a 9/B. § (6) szerint a minősítő vizsga vagy minősítési eljárás során az e-portfóliófelület megnyitásakor hatályos Útmutató szerint kell eljárni. Ez kismértékben egyszerűsítette a jelöltek dolgát, hiszen csak egy útmutatóra kellett irányítani figyelmüket. (A rendeletmódosítás érintette a 2016. évi mesterpedagógus és kutatótanári eljárásban résztvevőket.)

A 235/2016-os rendeletben több normamódosítást fogalmaztak meg. Közülük az alábbiakat hangsúlyoznám ki:

- Véglegessé vált minősítési eljárás lefolytatása nélkül a 2015. január 1-jén ideiglenesen Pedagógus II-be sorolt pedagógusok fokozata. Az OH törölte az érintettek minősítésre jelentkezését és erről tájékoztatta őket.
- Azon Pedagógus I-be sorolt, pedagógus munkakörben foglalkoztatottak, akiknek 2016. szeptember 1-jén a rájuk irányadó nyugdíjkorhatár betöltéséig vagy az ahhoz szükséges szolgálati idő megszerzéséig kevesebb, mint hét év van vissza, 2017. január elsején Pedagógus II. fokozatba kerülnek besorolásra. Egyetlen kivételt nevez meg a rendelet: ha előzőleg sikertelen minősítési eljárásban vettek részt.
- A szakmai gyakorlat időtartamának pontosítása (pl. nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben alkalmazotknál).

¹¹ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

- Azok a Mesterpedagógus és Kutatótanár fokozatba soroltak, akik nem vesznek részt szakértői vagy szaktanácsadói tevékenységben a pályázatot öt évente meg kell újítani, ha meg kívánják tartani besorolásukat. Ez esetben pályázatuk Mesterprogramot/Kutatóprogramot is kell, hogy tartalmazzon.
- A nem kötelező minősítési eljárások kezdeményezési időpontja március 31-re, a portfólió vagy pályázat feltöltési határideje november 25-re (jogvesztő határidőre) változott. A portfólió feltöltésére legalább 45 nap kell, hogy rendelkezésre álljon.
- Nem minősíti összeférhetetlenségnek a módosító rendelet, ha a minősítendő személy és a szakértő ugyanannak a szakképzési centrumnak, vagy megyei pedagógiai szakszolgálatnak más-más tagintézményével áll alkalmazotti jogviszonyban.
- Mind a 8 kompetencia százalékos értékelése meg kell, hogy haladja egyenként a 25%-ot.
- Az OH április 30-ig készíti a jövőben jelentést a minősítések tapasztalatairól és tesz javaslatot a pedagógusértékelési eszközök módosítására.
- A fentiekén kívül, az ígérteknek megfelelően részletesen szabályozta a módosított 326-os rendelet a Mesterpedagógusra és a Kutatótanárra vonatkozó egyéb szabályokat is.

A 63/2017. (III. 20.) Korm. rendelet 1. §-a hatására, amennyiben előre nem látható, elháríthatatlan oknál fogva a minősítés évében már nem lehetséges az új időpont kijelölése, legkésőbb a minősítés évét követő év június 30. napjáig terjedő időszakra eső új időpontot kell kijelölni.

Az Útmutató és a törvényi változások összhangja

Az Oktatási Hivatal az emberi erőforrások minisztere által 2013. november 19-én elfogadott, majd *Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez*¹² címmel 2013. december 12-én elektronikus formában közzétett kiadványában tájékoztatta az érintetteket az új előmeneteli rendszer sajátosságairól. A kiadvány az OH által a TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001 "Pedagógusképzés támogatása" kiemelt uniós projekt keretén belül jött létre, s még két alkalommal ennek keretén belül módosult szakmai tartalma. Az Útmutató a tervezett, folyamatosan bevezetésre kerülő rendszert mutatta be, alappillére a Magyar Közlöny 2013/143. számában megjelent jogszabályban rögzített eljárásrend és a tartalmi elemek voltak. A pedagógusminősítés eszközrendszerét az OH szakértői csoportja dolgozta ki a TÁMOP – 3.1.5/12 kiemelt uniós projekt keretében. A következő évben (2014-ben) lezajló próbaminősítésekről a minősítés alapidokumentumát olvasók parányi információt kaphattak csak. A dokumentum részletesen ismertette az eljárásrendet, a pedagógus e-portfólió lényegét, a feltöltendő dokumentumok körét és mintákat is adott ezekre. Mindemellett megismertette az érdeklődőkkel a kompetenciákat, a hozzájuk sorolt 77 indikátort, a pedagógusminősítő értékelés menetét, értékelőlapját.

2014. március 19-én az emberi erőforrások minisztere által elfogadott általános iskola, óvoda, szakiskola, gimnázium, kollégium, alapfokú művészetoktatás, gyógypedagógia szakterületek kézikönyvei megjelentek. Ezek – az Útmutató kiegészítéseként – rögzítették az értékelés területeit, szempontjait, módszereit és eszközrendszerét.

¹²http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/kiegeszített_utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez.pdf [2016.02.10.]

2014. augusztus 25-én a Rendeletben megjelenő módosítások következményeként az OH publikálta az Útmutató második, javított változatát.¹³ Ebben a jogi norma változtatásain kívül megjelentek tartalmi változtatások is. Az e-portfólió szerkezetében történt módosítások követését segítette elő a szeptember 4-én közzétett újabb rövidített útmutató.¹⁴

2015. február végén az egyes szakterületek kézikönyvei is javításra, illetve néhány területen kiegészítésre kerültek.

A 2016. évi Pedagógus I., valamint a Pedagógus II. fokozat megszerzésére irányuló minősítővizsgára, illetve minősítési eljárásra való felkészülésben az „*Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez*” című dokumentum, más néven az Útmutató harmadik, javított változata nyújtott segítséget.¹⁵ Az egyetlen problémát a pedagógusok szemszögéből nézve az jelenthette, hogy későn (2015.október 10-én) került nyilvánosságra az említett segédanyag. Ez köszönhető volt a szeptember 8-án kihirdetett, s döntő mértékű változásokat hozó 249/2015. (IX.8.) Korm. rendeletnek. A minősítésre készülők munkáját nehezítette, hogy az új útmutató kivonata csak az elektronikus felületre feltöltött portfólió lezárását követően jelent meg. Célszerű lett volna az útmutatók elnevezésében feltüntetni, hogy melyik minősítési év portfólió készítéséhez nyújtanak támaszt.

A 2017. évi minősítések során a Mesterpedagógusok és a Kutatótanárok is új követelményekkel, új feltételekkel találták szembe magukat 2016 augusztusában, amikor megjelentek az OH weblapján a minősítés gyakorlati részére vonatkozó Útmutatóik.¹⁶

A 2017-es minősítésre készülő, Pedagógus II. fokozatot megcélzó tanárok csak 2016. szeptember végén, október közepén kaptak információt arról, hogy a 235/2016. (VII.29.) Korm. rendelet által módosított normák hogyan hatnak az e-portfólió tartalmi részeire. Ekkor a Pedagógiai Oktatási Központok által szervezett továbbképzéseken még csak annyit lehet tudni, hogy a 77 indikátor 62-re, az elkészítendő óratervek száma 6-ról 4-re csökken. 2016 októberében tették közzé elektronikus formában az „*Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez*” című publikációt a www.oktatas.hu weblapon, az eredeti Útmutató negyedik, javított változataként.¹⁷

A pedagógusok szemszögéből az Útmutató korrekcióját indokló / alátámasztó tényezők a jogszabályi háttér változásán kívül:

- próbaminősítések tapasztalatai,
- a 2015 év végéig működő ügyfélszolgálatra beérkezett kérdések,
- 2014-2015-ös roadshow-ok tapasztalatai,
- konferenciák, értekezletek, műhelybeszélgetések során kapott visszajelzések,

¹³http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_pedagogusok_minositesi_rendszerehez_v3.pdf [2016.02.10.]

¹⁴http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_kivonat_20150226.pdf [2016.02.10.]

¹⁵http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_a_pedagogusok_minositesi_rendszereben_3ja_v.pdf [2016.02.10.]

¹⁶http://www.oktatas.hu/pub_bin/kiadvanyok/mesterpedagogus_utmutato.pdf és http://www.oktatas.hu/pub_bin/kiadvanyok/kutato_tanar_utmutato.pdf [2016.08.18.]

¹⁷http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_a_pedagogusok_minositesi_rendszereben_4ja_v.pdf [2016.10.12.]

- az előző években feltöltött e-portfóliókkal kapcsolatos észrevételek, impressziók,
- az OH minden év július 31-ig tett javaslata a pedagógusminősítési eszközök módosítására,
- az e-portfólió szerkezetének egyszerűsítése:
 - a dokumentumok elvárt mennyiségének ésszerűsítése, csökkentése, kapcsolati rendszerének változtatása több alkalommal,
 - indikátorok számának csökkentése a 2017. évi minősítések során,
 - szabadság a pedagóguskompetenciák bemutatásában,
 - a terjedelmi ajánlások elhagyása,
 - egyszerűbb, közérthetőbb megfogalmazások,
 - kiegészítő útmutatók megjelentetése következtében,
 - a Gyakornoki útmutató közzététele; valamint Mesterpedagógus és Kutatótanár fokozatok szakmai tartalmának kidolgozása, útmutatójának megjelenése miatt,
- etikai kérdések:
 - képek, videók felhasználásának követelményei módosultak: a személyiségi jogokra vonatkozó jogszabályokat be kell tartani a portfólió-készítés során,
 - lehetséges melléletek körének pontosítása (főként a minősítésre jelentkezők körének kiterjesztése okán)

A változások pedagógusokra gyakorolt hatása

A jogi normákban alkalmazott tartalmi és eljárásrendbeli módosítások, valamint az Útmutatókban előidézett módszertani változtatások közül a minősítésre jelentkezők döntő többségét az utóbbi befolyásolta leginkább. A pedagógusok ugyanis a felmerülő problémákat a gyakorlatban kezelik munkájuk során, így a minősítésre készülve a megismert tudás elmélyítésére vágnak. Ezért is igényelnék a végleges e-portfólió feltöltő felület kialakítását, annak időben történő megnyitását, hogy mielőbb megismerkedjenek a felülettel, láthassák annak összetettségét.

Az Oktatási Hivatal weboldalán fellelhető információk összegzése az elektronikus felület megnyitásának időpontjairól, illetve a feltöltések határidejéről az *1. táblázatban* található. Ebből jól látszik, hogy az e-portfólió feltöltésére szolgáló időszak napjainak száma a próbaminősítéstől kezdve egyre csökkent. (Ezzel az esélyegyenlőség is sérült a minősítésre jelentkezőknél.) Kivételt a legújabb 2018-as minősítések jelentenek: az eddigieknél jóval korábban megnyílt a felület.

1. táblázat: Portfólió feltöltési lehetőségek az egyes minősítési időszakokban

Minősítés időszaka	Az e-portfólió felületének		
	megnyitása	zárása	nyitva tartása (nap)
2014-es próbaminősítés	2014.02.06.	2014.04.30.	83
2015. évi minősítés	2014.09.12.	2014.12.01.	80
2016. évi minősítés	2015.10.09.	2015.11.30.	52
2017. évi minősítés	2016.10.12.	2016.11.25.	44
2018. évi minősítés	2017.06.28.	2017.11.25.	120

Saját készítésű táblázat (adatforrás: www.oktatas.hu/koznevelis/pedagogusminosites)

Bizonytalanságot okoz az is, hogy a minősítés különös feltételeit a miniszter belátása szerint bármikor módosíthatja. Az is visszas helyzetet teremt, hogy a Mesterpedagógus fokozatba soroltakra a 2017-es minősítési évtől más szabály lesz érvényes. Ezt a jogalkotási problémát mielőbb orvosolni kellene ahhoz, hogy egy pedagógustársadalom által támogatott minősítési rendszer alakulhasson ki.

Meglátásom szerint számottevően javítaná a minősítési eljárás pedagógusok szemszögéből való bemutatása is a pedagógus minősítési rendszer elfogadását. Ennek érdekében meg kellene ismertetni pl. szakmai képzések során a minősítés jogszabályi környezetét, eljárásrendjét, az értékelési területeket és szempontokat, az eszközrendszert és a módszertant az érintettekkel. Minél több információt kapnak a komplex minősítési rendszerről a tanárok, annál elfogadóbbakká válnak. A gyakran ismételt kérdések, a korábban OH, ma a POK-ok által adott válaszok, a visszajelzések nyilvánossá tétele segítené a rendszer támogatását. Így válhat a pedagógus minősítési rendszer a köznevelésben a minőségbiztosítás eszközévé.

Összegzés

A pedagógus-életpályamodellhez kapcsolódó minősítési rendszer a pedagógusok szakmai munkájának értékelésével és pályakép felvázolásával kíván hatást gyakorolni a köznevelés rendszerére 2013 óta. Egy hosszú távon jól működő pedagógusminősítő rendszer kialakításához azonban feltétlenül szükséges a tartalmi elemek, az eljárásrend, valamint a módszerek és eszközök megbízhatósága, azok elfogadása, alapos ismertsége az érintettek körében. Mindazonáltal feltételeznék a felsorolt elemek egzakt módon történő vizsgálatát is.

Egy rendszer működéséhez nélkülözhetetlen, hogy a benne résztvevők teljes mértékben támogassák azt. A jogi normák változatlansága egyfajta állandóságot jelentene a minősítésekben részt vevőknek, így a pedagógusoknak is. Ez esetükben azt is jelenthetné, hogy a minősítésükhöz gyakorlati segítséget nyújtó Útmutató jól ismert és stabil lehetne.

Így válhat a pedagógusminősítés rendszere a köznevelésben a minőségbiztosítás eszközévé.

Irodalomjegyzék

- Falus Iván (Szerk.) Tanári pályaképzés – kompetenciák – szándékok. Nemzetközi áttekintés. (Eszterházy Károly Főiskola, Eger 2011)
- Kotschy Beáta (Szerk.) A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés szándékai. (Eszterházy Károly Főiskola, Eger 2011)
- Lannert Judit: A teljesítményalapú pedagógusbérezés nemzetközi tapasztalatai (TÁRKI-TUDOK, Budapest 2008)
- Pósfai Péter: A pedagógusminősítés rendszerének bevezetése, mérföldkövei (Szakmai tanévnyitó, Budapest, 2014.08.26.) www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/tanevnyito_konferencia2014/Posf_Peter.pdf [2016.05.20.]
- Tóth Mária: Fejlődünk és fejlesztünk – A pedagógus-előmeneteli rendszer tartalmi változásai (Zalaegerszeg, 2015.11.21.) www.kozoe.hu/images/zeg/Toth_Maria_Fejlodunk_es_fejlesztunk_1121.pdf
- Tóth Mária: A pedagógusminősítés mérföldkövei http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/04tanevnyito_konferencia_2014-toth-furesz.pdf [2016.05.30.]
- Kiegészítő útmutató (2. kiegészítés, javítás) http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_kivonat_20150226.pdf [2016.02.10.]
- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és a Pedagógus II. fokozatba lépéshez (az Útmutató harmadik, javított változata) http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_pedagogusok_minositesi_rend_sz_erehez_v3.pdf [2016.02.10.]

- Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és a Pedagógus II. fokozatba lépéshez (az Útmutató negyedik, javított változata) http://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/utmutato_a_pedagogusok_minositesi_rendszerében_4jav.pdf [2016.10.12.]
- Útmutató a Mesterpedagógus fokozatot megcélzó minősítési eljárásához http://www.oktatas.hu/pub_bin/kiadvanyok/mesterpedagogus_utmutato.pdf [2016.08.18.]
- Útmutató a Kutatótanár fokozatot megcélzó minősítési eljárásához http://www.oktatas.hu/pub_bin/kiadvanyok/kutatotanar_utmutato.pdf [2016.08.18.]

Jogszabályok jegyzéke

- § **2011. évi CXC. törvény** a nemzeti köznevelésről Magyar Közlöny 2011/162. szám
- § **326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet** A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról Magyar Közlöny 2013/143. szám
- § **20/2012. (VIII.31) EMMI rendelet** a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról Magyar Közlöny 2012/115. szám
- § **8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet** a tanári felkészítés közös követelményeiről és a tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről Magyar Közlöny 2013/15. szám
- § **15/2015. (III. 13.) EMMI rendelet** a köznevelési szakértői tevékenység, valamint az érettségi vizsgaelnöki megbízás feltételeiről Magyar Közlöny 2015/32. szám
- § **2013. évi CXXXVII. törvény** a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról Magyar Közlöny 2013/143. szám
- § **2013. évi CCXLV. törvény** egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról Magyar Közlöny 2013/218. szám
- § **2014. évi CV. törvény** a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról Magyar Közlöny 2014/186. szám
- § **2015. évi CCXXIII. törvény** egyes szociális, gyermekvédelmi, családtámogatási tárgyú és egyéb kapcsolódó törvények módosításáról Magyar Közlöny 2015/202. szám
- § **99/2014. (III. 25.) Korm. rendelet** a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról Magyar Közlöny 2014/43. szám
- § **221/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet** egyes kormányrendeleteknek a kormányzati szerkezetátalakítással összefüggő módosításáról Magyar Közlöny 2014/120. szám
- § **268/2014. (XI. 3.) Korm. rendelet** egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról Magyar Közlöny 2014/149. szám
- § **365/2014. (XII. 30.) Korm. rendelet** az egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról Magyar Közlöny 2014/187. szám
- § **89/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet** a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról Magyar Közlöny 2015/48. szám
- § **249/2015. (IX. 8.) Korm. rendelet** a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról Magyar

Közlöny 2015/125. szám

§ 418/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet egyes gyermekvédelmi és köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról Magyar Közlöny 2015/202. szám

§ 235/2016. (VII. 29.) Korm. rendelet A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról Magyar Közlöny 2016/113. szám